

Felix Thijssen
Esperanza

2009
Stichting Uitgeverij XL
Den Haag

Hoofdstuk 1

Jozef Gerardus Weerman lag in de goedkoopste kist die zijn dochter in de catalogus van de uitvaartonderneming had kunnen vinden. Een specialist van dezelfde firma had z'n best gedaan om hem eruit te laten zien als een tevreden ingeslapen oude boer, maar omdat Jozef in plaats daarvan was doodgemangeld door zijn eigen tractor, en bovendien in leven ook zelden vriendelijk had gekeken, leek zijn slaap ongezond en zijn glimlach nogal geforceerd. Boven de kist wolken onaangename geuren van schimmel en vergankelijkheid uit Jozefs donkerblauwe pak, dat sinds de begrafenis van zijn vrouw zestien jaar lang in een papieren veevoederzak op de lekkende zolder van zijn boerderij had gelegen.

Josée had zo lang naar dat pak moeten zoeken dat ze er na aan toe was geweest om Jozef dan maar te laten begraven in zijn linnen nachthemd dat ze desnoods kon wassen en strijken, want veel ander bruikbaars was er niet te vinden. Een wit overhemd van haar echtgenoot was tot daaraan toe, maar ze mocht doodvallen als ze ook nog een van Bertus' pakken met Jozef mee onder de grond liet verdwijnen.

Dat alles zou natuurlijk anders zijn als Jozef hun aller innig geliefde vader en grootvader was geweest, zoals men wel op grafstenen zag staan, maar Josée veraf-

schuwde haar vader, en zijn dood veranderde daar weinig aan. De jonge kapelaan aan wie ze sommige van haar problemen toevertrouwde, sprak van een pijnlijk verstoorde relatie, maar Josée herinnerde zich haar vader als een tiran die meer op Jozef Stalin leek dan op de discrete timmerman uit Nazareth naar wie hij was vernoemd omdat ouders zich nu eenmaal in de luren laten leggen door baby's en er dingen in zien die er niet zijn. Josée vroeg zich nog steeds af hoe haar moeder het zo lang met de man had uitgehouden zonder Roundup in zijn soep te doen, maar ze was natuurlijk niet voor niks weggeteerd door de tbc, terwijl haar vader erbij stond en toekeek. Zelf was Josée aan zijn Siberische strafkamp ontsnapt door te jong en overhaast en vooral zonder haar verstand te gebruiken met Bertus te trouwen. Daar zat ze nu dus mee.

Josée moest de begrafenis regelen omdat ze maar drie middagen per week bij de Aldi werkte en dus meer tijd had dan Thomas, die ambtenaar was bij de burgerlijke stand. Haar jongste broer Emiel kwam ook niet in aanmerking, dat was een warhoofd met zoveel door zijn vaders broekriem opgelopen trauma's dat hij in staat was om uit vreugde en dronkemansbaldadigheid tien koetsen plus de plaatselijke fanfare voor de uittocht te bestellen. Het was al lastig genoeg om de begrafenisfirma zover te krijgen dat

ze zelfs die ene, min of meer verplichte, volgwagen in de garage lieten.

Jozef had geen begrafenisverzekering, daar kon ze nijdig om zijn, maar ze had er zelf ook geen. Dat kwam natuurlijk omdat mensen pas aan doodgaan dachten als ze erdoor werden overvallen, en dan zat de familie met de rekening. Die kon in Jozefs geval wel oplopen tot vierduizend euro. Thomas zou dat moeten voorschieten, tenzij de uitvaartfirma bereid was om te wachten tot ze de boerderij hadden verkocht.

Dat het zo duur werd om hun vader onder de grond te krijgen kwam eigenlijk door de autopsie. De kinderen hadden daar beslist niet om gevraagd en hoefden dat dus ook niet te betalen, maar zonder die autopsie zou Jozef gewoon thuis in een kist zijn gelegd en vandaar zonder ophef naar de kerk en het kerkhof zijn gebracht. Nu moest hij eerst naar het koelhuis en heen en weer naar Rijswijk, en daarna kon de begrafenisfirma hem moeilijk terugleggen in de boerderij. Niet in die van Jozef tenminste. Dus brachten ze hem naar het uitvaartcentrum, waar de rekening als een aangeschoten patrijs omhoogvloog omdat Jozef moest worden opgeknapt en opgebaard, compleet met gelegenheid tot afscheid nemen, plus de kaarten, het register, een advertentie, een krans, het zaaltje van café Huijbers voor de condoleances

met gratis koffie en saucijzenbroodjes of appeltaart; alleen de sterke drank was voor eigen rekening. Ze hadden daar met z'n drieën over gepraat, op de stoep voor het politiebureau, en Thomas had beslist dat ze die kosten moesten maken, om praatjes te voorkomen en natuurlijk ook vanwege het Vijfde Gebod.

Thomas stond van vijf tot zes namens de familie met een zwarte band om z'n arm bij de ingang van de rouwkamer. Josefien vertrok al na vijf minuten, met de doorzichtige smoes dat ze kleren van Bertus en de tweeling moest gaan strijken, voor morgen in de kerk. Miel liet zich helemaal niet zien. Zestien jaar geleden, toen hun moeder werd begraven, liep het hele dorp uit. Voor Jozef kwamen er in totaal zes mensen.

De kist stond tussen twee potpalmen op een met groen fluweel bedekte schraagtafel. Thomas keek ernaar. Hij voelde geen verdriet, eerder het tegendeel. De dood van zijn vader was het einde van een tijdperk van ergernis en roddel, en wat hem betrof voornamelijk een aangename onderbreking van de dagelijkse sleur. Bovendien was hij nu ook officieel het hoofd van de familie. De mensen keken naar hem, dat was een aangename gewaarwording. Thomas had zich nooit bekommerd om zijn broer en zus en geen mens kon hun familie een familie

noemen, maar in theorie was hij er als oudste zoon al zestien jaar lang het hoofd van, aangezien Jozef direct na de begrafenis van zijn vrouw had besloten om kluizenaar te worden. De man die volgens Miel en Josée als een maniak met orde en regels over zijn huishouden had geheerst en in gevaarlijke razernij kon ontsteken bij elke kleinigheid die die twee in zijn ogen verkeerd deden, begon van de ene dag op de andere zijn boerderij te verwaarlozen en er zelf in minder dan geen tijd als een zwerver uit te zien. Miel en Josée lieten hem zonder wroeging links liggen. Thomas probeerde hem uit een vaag soort plichtsbesef een paar keer op te zoeken, maar kreeg beide keren te verstaan dat hij zijn tijd beter aan iets anders kon verknoeien. ‘Dat geldt ook voor jou, al ben je mijn zoon,’ had hij gezegd. Thomas wilde zeggen dat hij een broer en een zus had, maar Jozef gooide de deur dicht voordat hij er een woord uit kon krijgen. Zijn vader had niemand nodig, en het grootste genoegen dat de mensheid in het algemeen en zijn kinderen in het bijzonder hem konden doen, was uit zijn buurt blijven.

Rechercheur Mierik was de eerste van de zes mensen die afscheid kwamen nemen van de overledene. Hij slenterde op zijn gemak over de plavuizen naar de kist en boog zich eroverheen. Thomas, die bij de

ingang bleef staan, zag hem snuiven en naar Jozef knikken en toen kwam hij terug en gaf Thomas een hand.

‘Hij ruikt een beetje muf,’ zei hij. ‘Maar ze hebben hem netjes opgeknapt.’

‘Dank u voor de belangstelling,’ zei Thomas.

‘Ik was op weg naar huis.’ Mierik nam een zakdoek en snoot de graflucht uit zijn neus. ‘Dat viel me die ochtend trouwens ook op, dat z’n gezicht zo schoon was en netjes geschoren.’

‘Je hoeft geen viezerik te zijn, al zie je er niet uit,’ zei Thomas een tikje gekrenkt. ‘Een huis verslonst als een man daar maar lang genoeg in z’n eentje woont, dat zou u ook overkomen. Hij gaf niet om kleren, dat is alles.’

‘Ik bedoel er niks mee. Het verbaasde me omdat het niet klopte met wat andere mensen beweerden. Er hing zelfs wasgoed aan de lijn, sokken, ondergoed.’ Mierik glimlachte. ‘Ons werk is nou eenmaal dat je overal op let, kleine dingen kunnen iets betekenen. Iemand die van plan is om zelfmoord te plegen, gaat bijvoorbeeld meestal niet eerst de was doen en die netjes te drogen hangen.’

Thomas knikte. ‘Is er al iets bekend van de autopsie?’ ‘Er was veel gebroken, maar om dat vast te stellen hoefde hij niet naar Rijswijk.’

‘Waarom dan wel?’

Mierik bewoog zijn schouders. ‘Het is de wet. Je kunt ingewikkeld gaan redeneren, bijvoorbeeld dat een moordenaar wurging of doodslag probeerde te veroorzaken met die tractor. Wurging zouden ze kunnen zien. En het lab is nog bezig, voor het geval we aan vergiftiging moeten denken.’

Mierik zou in normale gevallen tactvoller met nabestaanden praten, maar hier was vanaf de eerste dag duidelijk dat de kinderen geen traan om hun vader lieten. Dat kon verdacht lijken, maar hij had weinig concreets kunnen ontdekken. Wat hij voornamelijk vond was onverschilligheid. Hij had vooral aandacht besteed aan de jongste zoon, die in een verbouwde schuur van de steun leefde en de minste moeite deed om zijn afkeer voor zijn vader te verbergen. Maar Emiel had een waterdicht alibi, hij was met een vriend in diens vrachtwagen in Krefeld om een lading veevoer te bezorgen.

‘Het hele idee van moord is onzin,’ zei Thomas.

‘Soms denken we aan de erfenis.’

Thomas keek geïrriteerd opzij. ‘Als we na de belastingen de kosten met z’n drieën anderhalve ton overhouden is het veel. Ik zou geen vijftien jaar gevangenis wegens moord riskeren voor vijftigduizend euro.’

Mierik glimlachte, alsof hij dat wel wilde toegeven. ‘We hopen op een aannemelijke verklaring uit het technische onderzoek.’

‘De verklaring is dat je daar niet tussen gaat staan,’ zei Thomas. ‘Die waarschuwing staat op elke tractor. En als je het toch doet blijf je met je vingers van de hefinrichting.’ Ze waren alle drie verhoord, maar het was allang duidelijk dat de politie er niet méér in zag dan een absurd ongeluk. Jozef wurgen of de hersens inslaan, het lijkt op dat ijzer hijsen en hem met de hefinrichting in elkaar laten mangelen? En dat het eruitzag alsof hij alles zélf had gedaan?

‘Het was een stom ongeluk.’

‘Right.’ De rechercheur stak een hand uit. ‘Hoe dan ook, het beste ermee.’

Nummer twee was Johan Vaessen, een collega van het stadhuis, die naar de kist knikte zonder erheen te gaan. ‘Gaaf het een beetje?’

Thomas haalde zijn schouders op. ‘We hadden geen contact, maar het is m’n vader.’

‘Er moet een krans van de secretarie bezorgd zijn?’

‘Dat had echt niet gehoeven.’

‘De meisjes vonden van wel, voor jou. Zag ik Mierik wegrijden? Weten ze al meer?’

‘Wat valt er te weten?’ Thomas haalde zijn schouders op. ‘Dat monster kwam uit het stenen tijdperk. Hij gaf er geen geld aan uit, hij gaf nergens geld aan uit. Misschien wou hij een stuk heining repareren, er lagen palen in de bak.’ Thomas dacht na en zei toen: ‘Hij was een eenzame man.’

Eenzame man klonk wel goed, bedacht hij. Beter dan dorpsgek of gevaarlijke zonderling.

‘Het dorp staat zo te zien niet te dringen om hem vaarwel te zeggen,’ zei Vaessen. ‘Ik heb mijn plicht gedaan.’

‘Er is koffie in de hal. Teken het register maar, dan staat er tenminste iemand in.’

Vaessen aarzelde. ‘Er wordt een boel geroddeld, ik waarschuw je maar vast. Je weet hoe dat gaat, dat hij geld in huis had?’

Thomas gaf een schamper geluidje. ‘Wat mijn vader in huis had was de laatste zwart-witte televisie van Nederland.’

‘Het leek me al sterk.’ Vaessen klopte op Thomas’ arm. ‘Ik ben in de Kroon, kom een biljartje leggen, hier komt toch geen hond, anders zie ik je maandag?’

De derde bezoeker was een man in een onopvallend grijs pak met een blauw streepjeshemd eronder, hij had een flets gezicht en een ringetje in zijn linkeroor.

Thomas wist zeker dat hij hem nooit eerder had gezien. Er staken pennen uit de borstzak van zijn colbert. Hij gebaarde naar de kist. ‘Jozef Weerman?’

Thomas stak een hand uit om zich voor te stellen, maar de man knikte naar hem alsof hij een hotelportier was en liep door. De balpennen deden aan een journalist denken, er hadden berichten over het ongeluk in de kranten gestaan, maar Thomas kon